

En Efteraarstorm.

Af fhv. Sognepræst N. S. Nielsen i Allerup.

I sidste Halvdel af Oktober i Aaret 1874 havde vi paa Jyllands Vestkyst en vældig og meget langvarig Storm. Paa Kyststrækningen omkring Blaavandshuk strandede i Stormdagene og inddrev lige efter Stormen som Havarister 6 Skibe. Disse Begivenheder staar i friskt Minde deromme, og dels efter, hvad man har fortalt mig, dels efter, hvad jeg selv erindrer, idet jeg paa denne Tid opholdt mig hjemme, skal jeg her gengive følgende:

Stormen begyndte Natten mellem 20. og 21. Oktober fra SV; straks om Morgenen 21. Oktober var det et forrygende Vejr, der højnedes i Dagens Løb og om Eftermiddagen sprang om til NV. Man observerede allerede nævnte Dags Formiddag fra Oksby et Skib, som nødstedt holdt langs Land SO efter, og hvis Skæbne, det var man straks klar over, var beseglet: det skulde strande. Et Par Mand fulgte da med Øst paa, og da de var naaede ned til „Benknolde“, var de klar over, at Skibet stod i fast Strand, hvorfor de vendte tilbage og allarmede Redningsbaadsmandskabet. Kort efter Middag holdt Redningsbaaden i Havklitterne ved Mærskvase, men Vandet stod helt op i Klitterne, og Opløbene brød højt op paa dem, saa det var ganske umuligt at komme ned paa Havsiden med Baaden, endsige da færdes langs Stranden den over to Mil lange Vej til Strandingsstedet. Det maatte opgives

at tænke paa at naa frem ad den Vej; man forhandlede om Muligheden af at naa frem ved at køre Baaden Øst paa indenfor Klitterne, til man naaede Vandet, der stod over hele Skallingen, og saa ro over Skallingen; men ogsaa det maatte opgives som en umulig Tanke.

Man maatte saa med tungt Hjærte køre Baaden hjem, for man vidste jo, hvad Nød det strandede Skibs Besætning var stedt i; men Mandskabet fik Ordre til at holde sig parat til enhver Tid, saasnart Vandet blot vilde falde; men Vandet faldt ikke den Dag og heller ikke den næste. Endnu inden Mandskabet var naaet hjem hver til sit, rede til at efterkomme den givne Ordre, kom der Bud til Redningsstationen fra Vandflod, at der var strandet et Skib paa Vesterside, altsaa Nord for Horns Rev. Folkene fra Vandflod havde været ude at bjærge deres Fiskerbaade op i Klitterne, og da havde de observeret Strandingen. Inden længe var Mandskabet samlet, og afsted gik det, for der vidste man da, at man kunde naa hen.

Men inden vi følger Redningsbaaden paa denne Tur, vil vi høre om, hvorledes det gik Besætningen paa det paa Skallingen strandede Skib. Skibet var Skonnertbrig „Line Monberg“ af Horsens, kommende fra Riga, ladet med Jærnbanesveller og bestemt til Esbjerg. I den høje og svære Brænding modtog det Stød paa Stød, og det begyndte snart at skilles ad. Mandskabet gik i Gang med i Hast at surre Sveller sammen; det lykkedes saavidt, at fem Mand kom fra Vraget paa en saadan Flaade, men én af dem skylledes over Bord og druknede. Ligeledes druknede Rederens Søn, der var med nærmest paa Lystrejse. To af Besætningen kom i Baaden, der blev meget ramponeret, og

skønt den var fuld af Vand, bar den dem dog frelste til Land. Heldigvis laa bag Skallingen i Læ for Stormen et Par tyske Fiskerfartøjer; i dem kom den skibbrudne Besætning om Bord. Tredie Dag naaede en Vogn ned til Strandingsstedet fra Oksby og bragte disse Tidender og to Mand af Besætningen med, medens Resten af de tyske Fiskere blev sejlede til Esbjerg.

Saa tilbage til Blaavands Redningsbaad! Mandskabet mødte hurtigt, og kort efter Mørkets Frembrud kørte man til Strandingsstedet, $\frac{1}{2}$ Mil Nord for Hukket. Efter en besværlig Kørsel naaede man derom og fik Baaden heldig i Vandet; Skibet sad paa inderste Revle, var sunket, og Mandskabet havde søgt Tilflugt i Rigningen. Man havde først forsøgt Redning ved Raketapparatet; en Raket faldt ogsaa over Skibet, men Besætningen kunde ikke faa fat i Linen; saa arbejdede da Redningsbaaden sig ud mod Storm og Sø, fik Forbindelse med Skibet, fik Mandskabet — 4 Mand — om Bord og lykkelig i Land. Skibet var Skonnerten „Emma“ af Sønderho, Kaptajn Thøger Nielsen, og var lastet med Kul til Esbjerg.

Men „Emma“ har en Forhistorie paa denne Kyst, den maa vi ogsaa have med! Et Par Aar forud først i Oktober strandede omtrent paa samme Sted — ikke et Bøsseskud derfra — en hannoveransk Skonnert-Galiot „Elsina“, kommende fra Norge med Is. Den gik helt op i den faste Strand, Ladningen blev hevet over Bord, og Skibet, der ingen videre Skade havde taget, blev solgt til et Konsortium: Niels Brinck af Fanø, Clemen Nielsen af Oksby m. fl. Man fik Skibet hævet op og rullede det op under Klitterne, hvor det sad uskadet Vinteren over, da der ikke indtraf større

Storme. Næste Foraar blev det rullet til Vands igen; paa Lavvande rullede det ud, saa langt man kunde, og ved indtrædende Højvande hev man Skibet ud og kom ud over inderste Revle. Der — mellem 1. og 2. Revle — laa Skibet 5. Juni færdig til Afgang ved første gunstige Lejlighed, men 6. Juni blæste det op til en Storm af NV. Jeg var med om Bord den Dag. Vandet slog fra for til agter op over Skibet, der laa for to Ankere; det huggede af og til igennem, og da den ene Kætting sprang, var man forberedt paa at drive op i Stranden igen. Jeg husker, hvorledes Niels Brinck, da han opdagede et svagt Sted paa den holdende Kætting, entrede ud og lagde en „Stopper“ paa; Kættingen holdt. Inde paa Stranden færdedes Folk for at have Udkig med, hvorledes det vilde gaa Skibet; vi vinkede og signaliserede, at vi havde det godt. Hele den Dag og Nat og efterfølgende Dag var det Storm; først henimod Aften anden Dag lagde Vinden sig saa meget, at man kunde sætte mig i Land for at hente Proviant, der var ved at slippe op. Næste Morgen bragtes den ønskede Proviant om Bord, og da Vejret nu var fint, blev Ankeret hevet ind, Sejl blev sat, og efter at være gaaet gennem „Slugen“ sejlede vi med Flag i Top ned forbi Oksby og kom ind til Nordby samme Dag.

„Elsina“ blev kort efter solgt til Kaptajn Thøger Nielsen af Sønderho; han gav det Navneforandring til „Emma“, sejlede med det, til han i denne Storm strandede med det noget nær paa samme Sted, hvor det var strandet første Gang. Denne Gang blev det der; endnu kan man i Havstokken, naar efter Storm Sandet er skyllet fra Vraget, se Bagstavnen af „Emma“ rage op.

Anden Dag — altsaa 22. Oktober 1874 — var det fremdeles Storm af NV med vældig Sø og Vandstand til Klitfoden. Mærkeligt nok skares kun ubetydeligt bort af Klitrækken under denne Storm; med de nuværende Strømforhold vilde sikkert et stort Stykke være gaaet tabt. Denne Dag observeredes intet. Men tidlig om Morgenen næste Dag fik „Vester-Peir“, c: P. Chr. Hansen af Blaavand, Øje paa et Blus paa Horns Rev, paa Sydsiden af Grunden „Ulven“, som det senere konstateredes. Redningsvæsenet blev allarmet, Baaden kørt ud og var i Dagningen paa Stranden. Man roede trods Storm og høj Sø udad, det gik ogsaa fremad, men det gik langsomt. Efter nogle Timers Roen var Mandskabet saa udmattet, at det maatte ankre for at drage Pusten. Efter kort Tids Forløb sprang Ankertovet, og man maatte da i Land for at faa nyt Anker og Tov, som under Bjærgningsforsøg er uundværlige. Medens dette blev hentet og bragt til Stranden, gik Skibet derude i Drift og drev over „Ulven“, hvilket lod sig gøre, uden at det sloges i Stykker, fordi det var skruet af i Mellemdækket og Ladningen var Trælast, som det senere erfarede. Skibet drev saa langs Kysten Nord paa, og Redningsbaaden paa Vogn fulgte med. Da Skibet tørnede paa yderste Revle udfor Langslade Rende, $\frac{3}{4}$ Mil Nord for Hukket, gik Baaden ud og naaede heldigt derud. Der var 13 Mand om Bord, saa Baaden maatte ud to Gange; men de bragtes alle frelste i Land, og de takkede Redningsmandskabet hjerteligt, staar der i Redningsprotokollen. — En saadan hjertelig Tak fra reddede skibbrudne til deres Redningsmænd, givet paa selve Aastedet, naar begge Parter er vel i Land, er mer end Møjen og Faren værd og giver Mod til

næste Dyst. Fører for Redningsbaaden paa dette Tidspunkt var Ole Jessen af Blaavand, en støt og paalidelig Mand, til hvem Mandskabet havde god Tillid, saa der under hans Førerskab udførtes flere dygtige og vel ledede Redningsforetagender.

Dette Skib, hvorfra Mandskabet nu var bjærget, var den norske Bark „Alfonso“, ladet med Planker og Brædder og paa Rejse fra Søderhamn til London. Under de foregaaende Dages haarde Storme havde det mistet Rigningen paa Doggersbanke; da det saa drev for Stormen, gjorde Mandskabet Forsøg paa at gaa i Baadene, men de knustes begge langs Skibssiden, og 1 af Mandskabet druknede. De bjærgede skibbrudne kørtes til Strandfogden i Vejrs at plejes. Ladningen blev bjærget og solgtes ved Auktion allerede inden Jul, men den halve Last drev løst ind paa Stranden ved Blaavand efter den Medfart, som „Alfonso“ havde faaet paa Grunden „Ulven“. —

Derefter bedredes Vejret efterhaanden, men Søen gik endnu meget højt, da man vist 4de Dags Morgen — regnet fra 21. Oktober — saa fra Blaavand Vest ud fra Hukket $\frac{1}{2}$ Mil ude et Skib med kappet Forrigning og Storrigningen knækket i Mærset.

Redningsbaadsmandskabet, der var samlet for at gøre Orden efter foregaaende Dages Brug af Baaden, var altsaa rede; man fik snart Baaden ud og i Vandet og naaede uden Vanskelighed ud til Skibet, der viste sig at være forladt af Mandskabet. Da Redningsbaaden uden Fare for egen Sikkerhed kunde undvære et Par Mand, blev to Mand sat om Bord paa Skibet. Store Stagesejl og Rester af Storsejl blev sat, Redningsbaaden og senere 1 Baad til fra Land bugserede, og saaledes bragtes Skibet til at tage Grunden. Da Baa-

dene gik fra Skibet og roede til Land, og Søen endnu var høj, holdt Redningsbaaden sig bagefter Fiskerbaaden for i paakommende Tilfælde at kunne bringe Hjælp, men alt gik godt. Skibet var hollandsk Brig „Kunigunde“, ladet med svære pommerske Bjælker. Det havde i Stormen mistet Rigningen, og da det derefter drev planløst om, fuldt af Vand, var Mandskabet blevet optaget af en svensk Damper. Kaptajnen kom senere hertil og godtgjorde sin Ejendomsret til Skib og Ladning. Der var dog ét levende Væsen om Bord, en stor Pudelhund ved Navn „Nimrod“; den var ikke til at faa fra Skibet i de første Dage, men besindede sig senere, kom i Land og fik sin Plads hos Postkørerer. Ladningen blev bjærget og solgt ved Auktion til god Pris, mens Skroget skiltes ad i en senere vestlig Opblæst.

Nu blev Vejret fint og Søen rolig, men der kom endnu et Par Havarister. Antagelig 6te Dag efter første Stormdag var Clemen Nielsen og Strandfoged Ib Jensen — begge af Oksby — ved Stranden. De saa da ud ad mod Graadyb et stort Sejlskib med 3 Master med til Dels kappet Rigning ligge drivende som trængende til Hjælp. De to ældre Mænd fik en lille Baad i Vandet og naede ud til Skibet, der viste sig at være forladt af Mandskabet; det var den svenske Bark „Penelope“ med Trælast for Brasilien. Skibet var nu observeret af flere, flere Baade gik ud, jeg kom ud med anden Baad. Mandskabet var bjærget om Bord i andet Skib, de havde endog faaet det meste af deres Tøj med; paa Bordet i Ruffet stod en Harmonika, saa mangan Sømands gode Ven, den havde der dog ikke været Tid og Lejlighed at faa med. Hvad der ogsaa tildrog sig min Opmærksomhed var de livlige Kaker-

laker, der plejer at være fast Inventarium om Bord paa gamle Sejlskibe, dog ikke til saa megen Gêne for Mandskabet, da de ofte fordriver Væggetøjet. Hvad skulde man nu gøre med dette store Skib? Den første Tanke var at faa det til Esbjerg, men Dybdemærket viste 18 à 19 Fods Dybgaaende, og saa meget Vand var der den Gang ikke paa Barren, og der var vel endnu mindre i Havnen; saa det maatte man opgive. Man tog da fat paa, da flere Baade var komne til, at bugsere det ind mod Land, saa det kunde tage Grunden. De følgende Dage var flere Baade travlt beskæftigede med at bjærge Proviant og Inventar ind, ligesom man ogsaa begyndte at bjærge Ladningen; man dannede Flaader langs Siderne, disse bugseredes til Land, læsedes paa Vogn og kørtes op i Benknolde. Hen i November fik man en ny Storm, der bragte Skibet betydeligt nærmere til Land, men Bjærgningen maatte fortsættes og fuldendes paa samme besværlige Maade. Allerede i December afholdtes Auktion under stor Tilstrømning, og Lasten blev solgt til gode Priser. Skroget skiltes ad og blev solgt til Ophugning.

Til Auktionen over „Penelope“ knytter sig iøvrigt følgende sørgelige Begivenhed. En Familie fra Langli, en lille Ø i Hobugt, var Dagen før Auktionen til et Gilde i Ho. Da man henad Morgenstunden brød op, vilde Manden — Jul Jensen — have været til Auktionen i Oksby, men hans Kone var stærkt opsat paa at komme hjem, og hun fik Raadet; desuden var en voksen Datter med dem. Vinden var SO med meget tæt Rimtaage. Langli Sand laa dækket af Is, hvad ogsaa var Tilfældet med Hobo Dyb, der gaar Vesten om Langli. Jul Jensen mente vel at være saa kendt med og have færdedes saa tit over Langli Sand, som er

Ebbevejen til Ho, saa han kunde finde den med Bind for Øjnene. Men i den tætte Rimtaage skelnede han ikke mellem den paa Sandet og den paa Dybet liggende Is; paa denne sidste kom de ud, og den var i Drift udad med Ebbestrømmen. Hen paa Formiddagen hørte man paa Langli deres Nødraab fra Isen; Jul Jensens gamle Fader afskød et Gevær for at give dem Retningen mod Land, men de drev paa Flagen. Man hørte deres Nødraab til Hjerting, og senere paa Dagen, da Flagen var dreven Skallingen ud, hørte man endnu Mandens Nødraab til henimod Aften; Vagtholdet ved „Esperance“ hørte det. Der var ikke Mulighed for Hjælp den Gang som nu, og de druknede alle tre. Moderens Lig fandtes følgende Foraar paa Vestsiden af Langli; hun er aabenbart først gaaet væk. Datterens Lig fandtes nogle faa Dage efter Ulykken i Nærheden af „Esperance“; hun er drevet Dybet ud med.

Jul Jensens Lig blev ikke fundet; han har holdt længst ud og er drevet længst væk. Denne triste Begivenhed gjorde stærkt Indtryk, da den blev kendt allerede samme Dag ved Auktionen.

Lige i det foregaaende er et Par Gange nævnet Navnet „Esperance“. Det er et Skibsnavn, og dette Skib var ogsaa mellem Ofrene for denne Storm. Den Dag, vi kom om Bord paa „Penelope“, saa vi et Skib ligge kærtret ikke ret langt udenfor; der laa et Par Blankeneserfiskere ved Vraget, men Befolkningen havde Hænderne fulde af Arbejde, saa ingen ænsede det videre den Gang. Men samtidig med, at en Storm som foran omtalt slog „Penelope“ nærmere til Land, kom dette Skib ind i den faste Strand udfor „Svenske Knolde“, og da havde det rejst sig og sad paa ret Køl i Stranden. Det viste sig at være Briggen „Esperance“

af København, Kaptejn From. Rigningen var kappet, Mandskabet druknet. Skibet var nogle Dage før Stormen gaaet ud fra Hamborg, bestemt for Rio Janeiro med en meget kostbar Ladning Stykgods. Der var Manufakturvarer og Isenkram, Fajance og Porcellæn, Vine og Spirituosa m. m. Strandfogderne begyndte straks Bjærgningen; Ladningen maatte dog mest føres i Land i Baade, hvorefter den læssedes paa Vogne og kørtes til Strandfogdens Oplagsplads i Oksby. Havde der ikke før været nok at gribe i, saa alle kunde komme i Arbejde, saa var der nu. Alle, som kunde køre, var ude med deres Spand; alle, som kunde arbejde, var i Virksomhed, og der var Arbejde for alle Aldersklasser, og naar saaledes alle Mænd var optagne Dagen lang ved Stranden, fik Kvinderne overladt til deres Part alt Hjemmearbejde, og der var da mere end nok til dem ogsaa. Det indbjærgede blev solgt ved flere Auktioner i Vinterens Løb, og der var Købere fra fjern og nær. Der er maaske ikke nu mere Rester af „Esperance“ at se, men ved Strandingsstedet slaar Kystlinien en lille Bugt; den kaldes nu af alle og enhver Esperancebugten, og dette Minde vil sikkert blive.

Udenfor denne Oktoberstorm, men endnu i dette Efteraar, indtraf følgende: En mørk Nat henad Morgenstunden landede paa Sydsiden af Hukket et Skibsmandskab. En tidlig Morgenvandrer langs Stranden kom til, da de lige var kommen i Land. Det var Besætningen fra Skonnert „Rebekka Abrahamsen“ af Fanø paa Rejse fra England til Esbjerg med Kul. Skibet var stødt paa Grunden „Ulven“ og straks slaet i Stykker; der var jo den Gang hverken Fyrskibe eller Fyrtaarn til Vejledning ved Andrivning af Graadyb, og Strømmen havde ført dem ud af Kurs. At den 5

Mands Besætning derudefra i den lille Baad, i Bælgmørke, under haard Kuling af SV velbeholdne naaede Land, synes nærmest et Under. Af Skib og Ladning saa man intet; dog drev en Mængde Kul løs ind, men ingen havde Tid at samle Kul den Gang; havde det været nu, da vilde der været Rift om dem.

Der gik ved disse Skibsforlis adskillige Menneskeliv tabt i rum Sø, ved Stranding 10 Mand fra „Line Monberg“, mens Redningsbaaden bjærgede 4 fra „Emma“ og 13 fra „Alfonso“. Der blev efter Stormen meget og vellønnende Arbejde for Kystbefolkningen, men nogen større Rigdom blev der ikke ud af det for dem. Det gik efter Ordet: „Har man *meget*, saa *gaar* det til; har man *lidt*, saa *slaar* det til“.

Tillæg.

I Aarenes Løb har jeg saa ofte hørt Søfolk og Fiskere her tale om „Esperance Bugten“ som et Sted paa Skallingen; da Navnet ikke findes paa noget Søkort, spurgte jeg mig for og fik da at vide, at det kun var lokalt kendt, og at det hidrørte fra et „i gamle Dage“ strandet Skib „Esperance“; dermed slog jeg mig til Ro dengang.

Saa i Sommer hørte jeg, at man var begyndt at arbejde ved det gamle Vrag af dette Skib, og jeg fik da Lyst til at undersøge Strandings-Historien noget nærmere og til at skrive noget om den her i Aarbogen 1) for at tidsfæste Navnet, 2) for at faa det bevaret paa Tryk, da det nu har levet saa længe i Folkemunde, men navnlig 3) fordi det jo er et karakteristisk Udslag eller Resultat af Krigen, at det hidtil ganske værdiløse Vrag paa Grund af Metalprisernes

enorme Stigning nu pludselig er kommet til Ære, saa at det menes at kunne betale sig at arbejde ved det for at se at faa fat paa de *Metalbolte*, hvormed gode Skibe altid forboltedes „i gamle Dage“.

Ved i Sommer at besøge Pastor Richter i Vejen fik jeg at vide, at Pastor Nielsen i Allerup havde indleveret til „Aarbogen“s Redaktion en Artikel netop om denne og flere samtidigt indtrufne Strandinger, en Artikel, jeg da laante til Gennemlæsning. Jeg syntes, at den giver et saa udmærket Indtryk af Stemninger etc. imellem Folk deromme paa Kysten, naar „der er en Stranding“, saa den vilde være udmærket egnet til Aarbogen, og jeg bad om Tilladelse til at maatte supplere den med nogle Oplysninger om „Esperance“ og dens senere Historie.

Ved Henvendelse til Skibsregistreringskontoret, Vester Herreds Kontor i Varde og Chefen for Redningsvæsnet Kapt. P. K. Nielsen i Skagen ligesom til forskellige private Personer, fik jeg velvilligst følgende Oplysninger:

Besætningen bestod af Kaptajn From og 8 Mand, der alle omkom.

Skibet var undervejs fra Hambörg til Brasilien aabenbart med en af de sædvanlige Stykgods-Ladninger, hvoraf ogsaa Fanø-Skibene har overført mange. Sagnet fortæller her, at Skibet var Kaptajnens eget og havde om Bord foruden hans eget Indbo en Stykgods-Ladning for hans egen Regning. Det sidste er næppe sandsynligt; disse Skibe sluttedes i Reglen enten af en Købmand, der havde en Del Stykgods selv, eller — senere — af en Mægler, der havde noget Gods paa Haanden. Skibet „anlagdes“ saa for een eller anden af de større Havne f. Eks. Rio, Bahia eller Per-

nambuco, d. v. s., der averteredes om Stykgods, som kunde leveres i Løbet af en 30 Dage f. Eks.; saalænge maatte Skibet i Reglen ligge under Ladning.

Derimod kan det være rigtigt, at Kaptajns Indbo kan have været om Bord, da der i den Fortegnelse over det bjærgede Gods, der findes i Herredskontorets Arkiv, er nævnt en Del saadant. Resten er det sædvanlige: Øl, Syre, Manufaktur, Isenkram osv. osv.

Skibet selv er bygget 1870 i Sverrig og den 15. Decbr. tilskødet Kapt. Niels From af København for Rd. 13.500.

Den bjærgede Ladning solgtes ved 2 Auktioner i Oksby 21. Januar og 2.—3. Februar 1875 og 1 Auktion i Varde den 18. Februar 1875 for henholdsvis Kr. 6913,63 og Kr. 1521,78.

Selve Skibet ses derimod mærkeligt nok ikke at være solgt ved Auktion, men jeg har faaet oplyst, at det var Fanøboere, der købte det. Efter en Del Bekostning fik de det ud, men det strandede igen for dem. De solgte det saa til Hoboere, der huggede det op og brugte nogle af Plankerne til Anløbs-Broen. For nogle Aar siden solgtes Resterne til Købmand Jens Thuesen i Oksby, der i 1917 begyndte at bjærge ved det, fik ogsaa lidt Metal, Jærn og Planker; men straks efter Arbejdets Begyndelse solgtes det til nogle Mænd i Esbjerg, som i Sommeren 1918 satte megen Arbejdskraft, Vindmotor til Pumpning osv. i Gang ved Vraget og var lige ved at faa det afdækket for Sand, saa at Arbejdet med Opbrækningen og Bjærgning af Metal og Planker kunde begynde, da en Storm kom og fyldte det hele efter med Sand igen.

Om Metalpriserne endnu næste Aar er saa høje, at det kan betale sig atter at arbejde med Vraget, staar endnu hen i det uvise.

C. Breinholt.